

Warszawa, *11.05.2011 r.*

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-656704-IV/10/BB

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 0 22 551 77 00
Fax 0 22 827 64 53

Pan

Krzysztof Kwiatkowski

Minister Sprawiedliwości

WARSZAWA

Szanowny Panie Ministrze

Pragnę podziękować za nadesłaną korespondencję z dnia 29 kwietnia 2010 r. (znak: DL-P-II-072-6/11/6), prezentującą stanowisko Ministra Sprawiedliwości w przedmiocie m. in. wysokości opłaty egzekucyjnej, którą zobowiązany jest uiścić dłużnik w przypadku dobrowolnego spełnienia świadczenia (pkt 4 pisma).

Z korespondencji tej wynika, iż - w ocenie Ministra - funkcję „urealnienia” wysokości opłaty egzekucyjnej (tj. dostosowania jej wysokości do rzeczywistego nakładu pracy komornika) pełni regulacja art. 49 ust. 7-10 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2006 r., nr 167, poz. 1191 ze zmian., dalej: u.k.s.e.). Przepis ten, dodany ustawą nowelizacyjną z dnia 12 lutego 2010 r. (Dz. U. nr 40, poz. 228), umożliwia stronie postępowania egzekucyjnego ubieganie się o obniżenie opłaty egzekucyjnej; rozpoznając wniosek strony, sąd uwzględnia w szczególności nakład pracy komornika lub sytuację majątkową wnioskodawcy oraz wysokość jego dochodów. Z regulacji tej może korzystać także dłużnik, który spełnia świadczenie pieniężne dobrowolnie.

Należy zgodzić się z poglądem, że art. 49 ust. 7-10 u.k.s.e. stanowi pewne rozwiązanie, które może okazać się przydatne dla dłużnika dobrowolnie spełniającego świadczenie pieniężne; niemniej jednak należy zauważyć, że w przypadku innych „uproszczonych” form egzekucji ustawodawca zdecydował się na generalne obniżenie stawek opłat egzekucyjnych, niezależnie od możliwości miarkowania opłaty przez sąd. Ryczałtowa, niższa stawka opłaty

promowałyby także określoną postawę dłużnika, tj. jego współpracę z organem egzekucyjnym - spełniając świadczenie dobrowolnie, dłużnik zyskiwałby gwarancję niższej opłaty egzekucyjnej. Gwarancji takiej nie zabezpiecza sama regulacja art. 49 ust. 7 - 10 u.k.s.e., która pozostawia sądowi znaczny margines uznaniowości w określeniu wysokości opłaty egzekucyjnej.

Rzecznik Praw Obywatelskich będzie zatem badał praktykę orzecniczą sądów powszechnych, co pozwoli na analizę przyjmowanej przez sądy wykładni art. 49 ust. 7 - 10 u.k.s.e.; problem ten zostanie podjęty ponownie w sytuacji, gdy powołana norma okaże się narzędziem mało skutecznym dla osiągnięcia zamierzonego skutku.

Pragnę także zwrócić uwagę Pana Ministra na kolejną kwestię, która również odnosi się do problematyki właściwego określenia wysokości opłat egzekucyjnych: wnioski wpływające do Rzecznika Praw Obywatelskich wskazują na sztywny charakter opłat w przypadku egzekucji świadczeń niepieniężnych, który nie pozwala na dostosowanie wysokości opłaty egzekucyjnej do okoliczności konkretnej sprawy.

Stawki opłat związanych z egzekucją świadczeń niepieniężnych określone są w art. 50 i 51 u.k.s.e; podstawą ich obliczenia jest kwota przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, tj. przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej w roku poprzednim, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", zgodnie z art. 5 ust. 7 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 1996 r., nr 70, poz. 335, ze zmian.), stosowanego poczynając od drugiego kwartału roku przez okres pełnego roku (zob. art. 33 ust. 1 u.k.s.e.). Zgodnie z art. 50 u.k.s.e., za egzekucję odebrania rzeczy komornik pobiera opłatę stałą w wysokości 50 % przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Z kolei w świetle art. 51 u.k.s.e. opłata stała za wydanie nieruchomości (także zabudowanej) lub lokalu wynosi 40 % przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, przy czym opłatę tę pobiera się od każdej izby (pomieszczenia); wyjątek przewidziany jest przez art. 51 ust. 2 dla lokali mieszkalnych, przy opróżnianiu których nie pobiera się odrębnej opłaty od pomieszczeń stanowiących: przedpokoje, alkowy, korytarze, werandy, łazienki, spiżarnie, loggie i podobnych.

Skargi wpływające do Rzecznika Praw Obywatelskich dotyczą w szczególności stawek opłat za egzekucję wydania nieruchomości: skarżący wskazują na dwie kwestie:

- po pierwsze, ustawa nie przewiduje żadnego mechanizmu mobilizującego dłużnika do dobrowolnego spełnienia świadczenia. Stawka opłaty egzekucyjnej jest identyczna w sytuacji, gdy dłużnik dobrowolnie, bezpośrednio po wezwaniu, opuścił i opróżnił lokal lub nieru-

chomość oraz wydał ją komornikowi bądź wierzycielowi, oraz wówczas, gdy komornik angażuje znaczną ilość czasu i środków w opróżnienie nieruchomości w trybie art. 1046 kodeksu postępowania cywilnego,

- po drugie, nie istnieje możliwość miarkowania wysokości opłaty egzekucyjnej w zależności od nakładu pracy komornika lub sytuacji majątkowej strony postępowania egzekucyjnego. Skarżący wskazują tutaj na niekonsekwencję ustawodawcy, który obecnie, poprzez rozwiązania ustawy nowelizacyjnej z dnia 12 lutego 2010 r., przewidział możliwość obniżenia opłat należnych za egzekucję świadczeń pieniężnych, przy czym okolicznościami uwzględnianymi przez sąd są właśnie nakład pracy komornika oraz sytuacja majątkowa strony (art. 49 ust. 7-10 u.k.s.e.).

W skargach kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich pojawia się także zarzut naruszenia zasady równości wobec prawa, deklarowanej przez art. 32 Konstytucji RP. Tak w przypadku egzekucji świadczeń pieniężnych, jak i niepieniężnych strona postępowania egzekucyjnego powinna mieć możliwość ubiegania się o zmniejszenie opłaty - zwłaszcza w sytuacji, gdy współdziałała w wykonaniu tytułu egzekucyjnego. Opłata egzekucyjna powinna być także powiązana z efektami działań komornika oraz nakładem jego pracy, który w konkretnych okolicznościach sprawy może być różny.

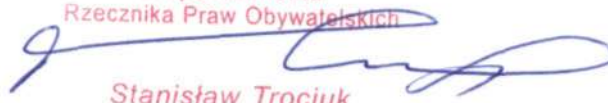
Sztywny charakter opłat egzekucyjnych prowadzi do sytuacji, które mogą stać w sprzeczności z poczuciem sprawiedliwości; przykładem, który ilustruje ów problem, jest sprawa badana przez Rzecznika Praw Obywatelskich: w okolicznościach faktycznych tej konkretnej sprawy, po wezwaniu przez komornika przedsiębiorca opuścił i opróżnił dobrowolnie i na własny koszt lokal użytkowy, składający się z wielu izb. Pomimo samodzielnego wykonania obowiązku wynikającego z tytułu wykonawczego, został on obciążony opłatą egzekucyjną w wysokości prawie 40 000 zł. W tym wypadku wysokość opłaty egzekucyjnej wyznaczona została - zgodnie ze wskazaniem ustawowym - wyłącznie przez liczbę izb podlegających opróżnieniu, bez uwzględnienia realnego nakładu pracy komornika i postawy dłużnika.

W opinii Rzecznika Praw Obywatelskich, ustawodawca powinien uwzględnić chociaż jeden z przywołanych wyżej mechanizmów (t.j. bądź niższą stawkę opłaty w przypadku dobrowolnego spełnienia świadczenia niepieniężnego, bądź możliwość miarkowania opłaty, analogiczną do tej przewidzianej przez art. 49 ust. 7-10 u.k.s.e.). To pozwoliłoby na realizację zasad: mobilizacji dłużnika do dobrowolnego spełnienia świadczenia oraz powiązania wysokości opłaty z nakładem realnej pracy komornika, które to zasady - w świetle poglądów Trybunału Konstytucyjnego wyrażonych w wyroku z dnia 8 maja 2006 r., sygn. P

18/05, oraz w wyroku z dnia 17 maja 2005 r., sygn. P 6/04 - powinny być miarodajne dla określenia kosztów egzekucji. Niemniej jednak wydaje się, że mechanizm ustalania opłat za egzekucję świadczeń niepieniężnych powinien zostać poddany całościowej analizie pod kątem ewentualnej synchronizacji z art. 49 u.k.s.e.; uwzględniając, oczywiście, określone odrębności dwóch rodzajów egzekucji (dotyczącej świadczeń pieniężnych oraz niepieniężnych), funkcjonalność pewnych reguł proceduralnych wydaje się uniwersalna. Poza wymienionymi wcześniej zasadami, do takich obiektywnie funkcjonalnych reguł można zaliczyć np. obciążenie wierzyciela opłatą w przypadku niecelowego wszczęcia egzekucji (art. 49 ust. 4 u.k.s.e.) czy też zmniejszenie opłaty w przypadku umorzenia postępowania (art. 49 ust. 2 i 5 u.k.s.e.). Należy bowiem mieć na uwadze okoliczność, że obecne brzmienie art. 49 u.k.s.e ukształtowane zostało w znacznym stopniu na skutek orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, z uwzględnieniem sformułowanych w tych orzeczeniach zasad obciążenia stron kosztami egzekucji.

W związku z powyższym, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r., nr 14, poz. 147 ze zmian.), uprzejmie proszę Pana Ministra o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

Z poważaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich